

The journal has had 7 points in Ministry of Science and Higher Education parametric evaluation. Part B item 1223 (26.01.2017).
1223 Journal of Education, Health and Sport eISSN 2391-8306 7

© The Author(s) 2017;

This article is published with open access at Licensee Open Journal Systems of Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz, Poland

Open Access. This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Noncommercial License which permits any noncommercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author(s) and source are credited. This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

This is an open access article licensed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits unrestricted, non commercial use, distribution and reproduction in any medium, provided the work is properly cited.

The authors declare that there is no conflict of interests regarding the publication of this paper.

Received: 02.02.2017. Revised 24.02.2017. Accepted: 27.02.2017.

Topical issues of Internet impact on teen suicidal behavior

Yuliia Asieieva

Odessa National Medical University

Department of Psychology, PhD, Senior lector

Abstract

For the time being, the social network Internet acts as a direct platform for the realization of the need for self-presentation, self-identification and self-realization. There is no limit to the content of the Internet, in addition to scientific, political, economic information, there are also negative information platforms with aggressive, sexual and other negative information that have an effect on the network users. This paper focuses on analyzing the spread of suicidal information on the Internet about how to formulate guidelines for suicidal behavior. The author analyzes the contemporary specific literature on the phenomenon of suicide, analyzes the communication space available to the population of our country - social and search networks. This problem is considered in the context of the development and spread of communication on the Internet deviant subcultures and their negative impact on the adoption of norms, values and behaviors by young people.

This study is a pilot study conducted to identify current trends in the impact of the Internet on adolescent behavior, including suicidal ones, with a view to further developing both algorithms for an individual complex program of psychosocial rehabilitation and group psycho-corrective programs that take into gender.

Key words: suicidal behavior; self-harm; self-destruction; virtuality; Internet communication; cyber-socialization.

Актуальні питання впливу Інтернету на суїцидальну поведінку підлітків

Асєєва Ю. О.

к. психол. н., ст. викладач кафедри психології Одеського національного медичного університету

Анотація

На період сьогодення соціальна мережа Інтернет виступає в ролі безпосереднього майданчика для реалізації потреби в самопрезентації, самоідентифікації та самореалізації. Інформаційне наповнення мережі Інтернет не має обмеження, окрім наукової, політичної, економічної інформації, існують і негативні інформаційні платформи з агресивною, сексуальною та іншою негативною інформацією, які чинять вплив на користувачів мережі. Дана робота присвячена аналізу поширення в Інтернеті матеріалів, які містять інформацію про суїцид, про формування настановлень щодо формування суїцидальної поведінки. Автором проаналізовано сучасну специфічну літературу, яка присвячена феномену самогубства, проаналізовано дослідження комунікативного простору доступного населенню нашої країни – соціальні та пошукові мережі. Зазначена проблема розглядається в контексті розвитку та розповсюдження комунікації в Інтернеті девіантних субкультур та їх негативного впливу на засвоєння молоддю норм, цінностей і зразків поведінки.

Дане дослідження є етапом пілотного дослідження проведеного для виявлення сучасних тенденцій щодо впливу Інтернету на поведінку підлітків, у тому числі й суїцидальну з метою подальшої розробки як алгоритмів індивідуальної комплексної програми медико-психологічної реабілітації так і групових психокорекційних програм з врахуванням гендерного аспекту.

Ключеві слова: суїцидальна поведінка; само ушкодження; самознищення; віртуальність; Інтернет-комунікація; кібер-соціалізація.

Найперші гуманітарні дослідження всесвітньої мережі, розпочато за довго до появи Інтернету у тому вигляді в якому він існує зараз, ще у 70-х рр., коли існувала лише взаємозалежна комп'ютерна мережа і дослідження були присвячені комунікації за допомогою локальної чи глобальної комп'ютерної мережі. Перші монографії які спрямували напрямки послідуєчих досліджень було опубліковано в рамках соціально-

психології: Дж. Шорт, Е. Вільямс, Б. Крісті (1976 р.), С.Р. Хільц, М. Туроф (1978 р.) [3, 8,]. У 80-х рр., спектр уваги розпочинає спрямовуватись на дослідження комунікативних аспектів всесвітньої мережі та аналіз впливу її на організаційні структури[4, 9]. А в 90-ті рр., акцент досліджень спрямовано безпосередньо на саму мережу Інтернет, і окрім міжособистісної комунікації починає досліджуватись ігрова та пізнавальна діяльність за допомогою всесвітнього павутиння.

Отже 90-ті рр.. ХХ століття науково-технічний прогрес породив новий вид адиктивних способів особистісної самореалізації – комп'ютерну залежність, яка на сьогоднішній день, будучи формою девіантної поведінки і включає в себе велику кількість проявів залежної поведінки і контролю над потягами. На період сьогодення за прогнозами Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЭ), до 2025 р. число підключених до Інтернету пристроїв випередить кількість користувачів в співвідношенні три до одного [10]. При цьому мобільний Інтернет перетворюватиметься на все агресивніше інформаційне середовище за рахунок впровадження програмного забезпечення, яке саме пропонує користувачам новітню інформацію. Регулярне звернення до інформаційної мережі перетворюється чи не на базову потребу людей. При такій стрімкій зміні ракурсів комунікативних можливостей і умов соціальної реалізації особистості, в науковій літературі починають відокремлювати «покоління комунікацій», для якого характерним способом спілкування виступають соціальні мережі, завдяки яким забезпечується необмежений спектр розваг та засобів спілкування, на ряду з можливістю контролю віртуальної реальності.

Метою даної роботи став аналіз наукових досліджень щодо впливу мережі Інтернет на суїцидальну поведінку підлітків.

Методами дослідження було обрано: бібліографічний, історичний та аналітичний аналіз.

У зв'язку і з поширеністю та доступністю мережі Інтернет проблема самогубств набуває своєї актуальності. Одна з перших робіт з вивчення впливу Інтернету на суїцидальну поведінку була проведена в 2006 році[6], в ході якої було зроблено однозначний висновок, про те, що психіатри повинні запитати пацієнтів про використання Інтернету. Ці висновки були засновані на даних, що 41 легкодоступний веб-ресурс був присвячений способам скоєння суїциду, і 115 були нейтрально інформаційними.

Інтернет в сучасних умовах є першою «зупинкою» для людей, що розглядають суїцид, як вихід для себе. Негативний вплив Інтернету було зафіксовано у

дослідженнях Н. Sueki із співавторами, які відзначали негативний вплив на молодих людей. Саме дискусійні форуми особливо пов'язані зі збільшенням суїцидальних ідей в мережі [1, 2, 5].

В ході дослідження проведеного S. Kimberly, J. Mitchell, M. Wells, G. Priebe, M. L. Ybarra (2015) встановлено, що 1% молоді відвідував веб-сайти, що заохочують самоушкодження і самогубство, і у цих молодих людей в 7 разів частіше виникали думки про самогубство й в 11 разів частіше думки про нанесення собі самоушкоджень.

Часто Інтернет-ресурси допомагають в здійсненні й «техніки» суїцидальних дій. Японські дослідники Nagikara, S. Miazaki, T. Abe (2012) виявили закономірність між «самогубствами шляхом стрибка» та отруєння чадним газом і тенденціями Інтернет пошуку за даними термінам.

Іншим аспектом цієї проблеми є можливість моніторингу пацієнтів з суїцидальним ризиком шляхом крос-секційного дослідження молодих Інтернет-користувачів Twitter і раннього виявлення осіб із високим ризиком самогубства (Н. Sueki. 2014 року). Під час дослідження вивчався зв'язок між «твітами», пов'язаними з самогубством, і суїцидальною поведінкою для виявлення суїцидальних молодих людей в Інтернеті. Поперечний зріз проводився з використанням Інтернет-панелей опитування (n = 220 848), що включають користувачів у віці від 20 років, через велику японську Інтернет-опитну компанію. Підсумкові аналізи включали дані 1000 учасників. З учасників (n = 1000), використаних в остаточному аналізі, 61,3% становили жінки, а середній вік становив 24,9 року (SD = 2,9, діапазон = 20-29). Трансферний регресивний аналіз вказали на те, що «твітування» «хочу померти» і «бажання накласти на себе руки» було в значній мірі пов'язано з суїцидальними думками і поведінкою. Наявні спроби самогубства, найпотужніші провісники майбутнього самогубства з усіх суїцидальних дій, були більш тісно пов'язані з «твітами» «хочуть вчинити самогубство», ніж «твітування» «хочу померти». Наявність облікового запису Twitter і щоденного «твітування» не пов'язані з суїцидальною поведінкою, однак слід зазначити, що журнали Twitter можуть використовуватись для визначення суїцидальних молодих користувачів Інтернету з метою надання їм професійної допомоги [2].

Вплив Інтернету на формування суїцидальної поведінки серед підлітків було досліджено й групою вчених Оксфордського університету, склавши пошуковий запит із 50 ключових слів, що належать до соціальних мереж, блогів і форумів, а також до молоді, самогубств та заподіяння собі тілесних ушкоджень. За даними матеріалами проаналізували бази Ембейз, Медлайн і ще три онлайн-сховища наукових і медичних

статей за період 1991-2011 рр. В загалі для аналізу на першому етапі дослідження було відокремлено 1830 статей, що відповідають критеріям пошуку, але у кінцевому варіанті дослідники відібрали лише 16 статей, що відповідають потрібним критеріям, а саме впливу Інтернету на підлітків, схильних до самогубств. У статтях містилися результати досліджень і дані соціологічних опитувань.

Шість досліджень були здійснені в США, два – в Англії та Ірландії, решта – в Німеччині, Ізраїлі, Новій Зеландії, Японії, Південної Кореї та Китаї. В основному вони базувалися на соціологічних даних, отриманих шляхом анонімного анкетування, і лише в двох роботах розглядалися пости на різноманітних форумах.

У даних дослідженнях отримані результати прямо протилежного характеру: одні свідчать про позитивний вплив Інтернету на психологічний стан емоційно нестабільних підлітків, інші – про негативний вплив.

Висновок про позитивну роль Інтернету вчені виявили в семи статтях. Як виявилось, форуми, присвячені проблемі суїциду, здатні запобігти спробі самогубства, завдяки включенню в них осіб які пережили суїцидальна спробу і розповідали про свій жахливий досвід, а також завдяки підтримці членів форуму тих осіб, які погоджувалися не шкодити собі й вирішували звернутись за психологічною допомогою. Значний вплив на попередження суїциду склали випадки налагодження онлайн-комунікації (знаходження онлайн-друзів і співрозмовників, готових вислухати підлітка), а також після захоплення доступними в Інтернеті іграми і фільмами.

У дев'яти інших дослідженнях Інтернет називався одним із серйозних причин зростання числа самогубств серед підлітків. Зокрема, автори робіт підкреслювали, що на багатьох форумах способи звести рахунки з життям обговорювалися в невимушеній і розслабленій манері, що в результаті приводило до повсякденного або навіть схвального сприйняття суїциду. Виявлено, що депресивні підлітки часто знаходили собі в мережі так званого партнера по самогубству, разом з яким наносили собі порізи та інші каліцтва. Тим самим молоді люди підтримували один одного в намірі піти з життя.

Як стверджувало одне з проведених в США досліджень, для 59% зробили спробу суїциду підлітків опубліковані в Інтернеті матеріали послужили головним джерелом інформації. Близько 80% молодих людей з Нової Зеландії, які завдали собі порізи та інші травми, зробили це під впливом спілкування в мережі або прочитання статей на цю тему.

Загрози через соціальні мережі та електронну пошту також були названі однією з причин зростання числа самогубців, причому як серед жертв, число яких зросло в 1,9 рази, так і серед авторів нещасливих повідомлень.

Дослідження Оксфордського університету продемонструвало прямий зв'язок між часом, проведеним в Інтернеті, і бажанням піти з життя. Велика кількість потенційних самогубць, які не знайшли місця в соціально значимих групах в реальному житті, проводять в мережі Інтернет більшу кількість свого часу і врешті-решт знаходять однодумців, що призводить до трагічних наслідків.

Загальний висновок даного дослідження був неоднозначним і вказував на те, що Інтернет, як і будь-який інший інструмент, може бути використаний як на шкоду, так і на користь. Тобто при певних зусиллях він може допомогти скороченню числа самогубств. Для цього необхідно створення спеціалізованих анонімних сайтів і форумів, де люди, які відчують психологічні проблеми, зможуть отримати кваліфіковану допомогу і підтримку.

За даними дослідження S.M. Dunlop яке було спрямоване на визначення впливу Інтернет-сайтів з онлайн-новинами, що висвітлюють історії самогубств, на формування і збільшення кількості думок про самогубство серед молодого покоління[6, 7]. Вибірку дослідження склали 719 молодих людей у віці від 14 до 24 років, які вже брали участь в попередньому національному представницькому опитуванні. Респонденти повідомили про осіб, яких вони знали, які здійснювали або намагались здійснити суїцидальну спробу та розкривали свій особистий досвід й ділились своїми суїцидальними думками. Вдруге через рік вони також повідомили про використання різних Інтернет-платформ і про те, як часто вони піддавались думкам про самогубство на цих сайтах. За результатами дослідження було встановлено, що у той час як традиційні джерела інформації про самогубство найчастіше цитувались (79% були з кола друзів чи сім'ї або газет), онлайн-джерела також були досить поширені (59%). Сайти соціальних мереж часто згадувались як джерела, але ці звіти не були пов'язані з ростом суїцидальних думок, однак нові онлай-дискусійні форуми відзначались респондентами, як джерела які, саме для них, спричиняли збільшення кількості суїцидальних думок. Тобто увагу науковців слід звернути на те що не онлайн-новини з повідомленнями про самогубство, а дискусійні форуми, більш пов'язані зі збільшенням суїцидальних думок серед молодого покоління. І слід вживати активніші зусилля для просування Інтернет-сайтів, спрямованих на молодих людей, які підвищують ефективність боротьби з безнадією і суїцидальними думками з метою попередження суїцидальних спроб.

Нині широкого розголосу набули так звані «групи смерті» («F57», «Розбуди мене о 4:20» та ін.) – відкриті спільноти соціальних мереж російськомовного сегмента Інтернету, переважно «ВКонтакте», що імітують індукцію аутодеструктивних або суїцидальних форм поведінки і використовують політику агресивного «прозелітизму», засновану на ініціації adeptів за моделлю «гри альтернативної реальності» (Alternativerealitygame, ARG). Аналіз контенту «груп смерті» виявляє безліч загальних атрибутів з більш раннім явищем – спільнотами, стилізованими під окультизм, що ініціювали гру альтернативної реальності, яка набула вірусного поширення за рахунок ангажування її елементів ЗМІ. Факт декларації участі в «групах смерті» привертає увагу педагогічних і медичних кіл, а завдання із самоушкоджень (або навіть публікація чужих фотографій, скриншотів сцен фільмів) постає формою мучеництва, що активно висвітлюється одночасно на всіх рівнях і передбачає перекладання відповідальності на анонімних «третіх» осіб.

Танатоцентрична спрямованість спільнот даного кола сприяє залученню до своїх лав істероїдно-сензитивних особистостей. Це відбувається в рамках парадоксального механізму психологічного захисту, об'єктом якої виступає загроза, що виключає можливість дистанціювання. В даному випадку такою виступає екзистенціальне переживання страху невідворотності смерті (в дискурсі С. О. К'єркегора – «angst»), неможливість вироблення ефективного психологічного механізму подолання з яких призводить до прагнення «ідентифікації з агресором» (зближення в спробі налагодити комунікацію, викликати емпатію), в даному випадку – віртуально-метафізичним. Встановлюючи комунікацію з анонімними домінантними учасниками «груп смерті», підліток як би йде на «співпрацю» з «куратором» – персоніфікованим представником смерті. [1, 8]. Крім того, сприйняття діяльності «груп смерті» особами пубертатного періоду спотворено, перш за все в силу навмисної трансформації значення суїциду – дистанціювання від його натуралістичної суті і проанонсованості романтичного контексту, ототожнення з актом самопожертви, а також nobілізація, облагороджування в інформаційних продуктах масової культури.

Небезпека залучення підлітків і дітей в танатоцентричні спільноти перебільшена, вона полягає в тому, що за підтримки ЗМІ «групи смерті» зробили привабливими і піднесли на якусь фаталістично-екзистенціальну висоту, яка недосяжна для традиційних форм педагогіки і психології.

Узагальнюючи все вище сказане, можна підкреслити, що проведений аналіз наукових досліджень, показав високу ступінь гостроти питання негативного впливу

Інтернету яка стоїть перед суспільством і перед сучасною наукою проблеми поширення в Інтернеті суїцидального контенту і його впливу на поведінку підлітків. Дана проблема, на наш погляд, виявляється в руслі цілого ряду проблем, які слід висвітлювати в усьому спектрі сьгоднішніх наук про людину.

В першу чергу, на наш погляд, проблема поширення «суїцидального контенту» в кібер-просторі вітчизняного Інтернету повинна бути розглянута в контексті проблеми впливу кібер-простору на процес соціалізації особистості. Сьогодні представляється очевидним, що такого роду вплив посилюється. Це пов'язано із загальносвітовим трендом віртуалізації соціального простору і формування нової соціальної реальності в умовах інформаційного суспільства.

Поширення у віртуальному середовищі Інтернет-ресурсів та Інтернет-спільнот, експліційно або імпліцитно пропагують суїцид і його взаємозв'язок з суїцидальною поведінкою підлітків, являє собою яскравий приклад деструктивних змін структури самосвідомості особистості. Велика кількість суїцидального контенту в мережі Інтернет, яка підносить його в різноманітних формах, тягне за собою розмивання норм і засвоєння девіантних цінностей і зразків поведінки, в результаті чого в свідомості і підсвідомості молоді людини стирається табу на самогубство. Разом з тим безпосередній вплив віртуального середовища на вчинення конкретним індивідом суїциду або суїцидальної спроби вкрай складно відстежити, верифікувати і довести. У зв'язку з цим слід вказувати на те, що проблема поширення «суїцидального контенту» в кібер-просторі вітчизняного Інтернету має бути розглянута і в ракурсі проблеми полідетермінованості здоров'я людини в сучасному світі.

Величезне значення в нинішній ситуації має робота правоохоронних органів з пошуку та залучення до відповідальності модераторів «груп смерті», преси в обережному і зваженому висвітленні даного питання і системи освіти в плані формування у молодих користувачів Інтернету адекватного і об'єктивного світосприйняття. Важливість формування адекватного світобачення полягає в тому, що деструктивний вплив матеріалів «груп смерті» паразитує на архаїчному типі світосприйняття й уявленнях про нескінченність буття і безсмертя «Я».

Важливо також розуміти, що роль Інтернет-відділів, робота яких спрямована на зниження негативного впливу Інтернет-загонів провокуючих суїцидальну поведінку, чинитиме значний антисуїцидальний вплив, стане каналом виходу до виявлення суїцидальних тенденцій і дозволить моніторити і впливати на суїцидальну активність суспільства.

Отже, поширення «суїцидального контенту» в кібер-просторі вітчизняного Інтернету, незважаючи на активно прийняті органами влади заходи щодо його припинення та дія Українського законодавства, сьогодні залишається досить гострою проблемою. Аналіз вітчизняних Інтернет-комунікацій, та їх осмислення в різних ракурсах, і в руслі чітко окреслених в сучасному соціумі трендів, тягне за собою усвідомлення мультидисциплінарного характеру проблеми.

Яскраво виражена міждисциплінарність даної проблеми, її вкоріненості в наукові традиції цілого ряду різних галузей знання і не знижується актуальність, обумовлюються інтернальними й екстернальними факторами, диктують потребу в інтеграції фахівців різного профілю з медичної і соціально-гуманітарної сфер.

Література:

1. Bertolote J.M., Fleischmann A. A global perspective in the epidemiology of suicide // *Suicidology*. – 2002. – Vol. 7, №2. – P. 6 – 8.
2. Gould, MS. 1990. Suicide clusters and media exposure. In *Suicide over the Life Cycle*. S.J. Blumenthal & D.J. Kupfer, eds. American Psychiatric Press. Washington, D.C.
3. Hiltz S. R., Turoff M. *The Network Nation: Human Communication via Computer*. - Reading, Mass., et al.: Addison-Wesley, 1978
4. Hiltz S. R. *Online communities: A case study of the office of the future*. – Norwood, N.J: Ablex, 1983
5. Levi E. *Dogme et Rituel de la Haute Magie* / E. Levi. – Paris, H. Baillere, 2015. – 404 p.
6. Recupero P.R, Harms S.E, Noble J.M. Googling suicide: surfing for suicide information on the Internet. *J.Clin Psychiatry*. – 2008Jun;69(6):878 – 88.
7. *Reporting on Suicide: Recommendations for the Media/ American Foundation for Suicide Prevention, American Association of Suicidology, Annenberg Public Policy Center, 2012. – 8 p.*
8. Short J., Williams E., Christie B. *The social psychology of telecommunications*. – New York: Wiley, 1976
9. *Social aspects of the information society* / J. Schement, L. Lievrouw (eds.). – Norwood, N.J: Ablex, 1987
10. Wiederhold M.D. *Mentalhealth* // 2015. P. 315